

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету туризму
та міжнародних комунікацій
доц., к.геогр.н. Наталія ГАБЧАК

« 28 » серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ

Рівень вищої освіти Другий (магістерський) рівень
Галузь знань J Транспорт та послуги
Спеціальність J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг
Освітня програма Готельно-ресторанна справа
Статус дисципліни Обов'язкова
Мова навчання Українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань J Транспорт та послуги за спеціальністю J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг, освітньо-професійної програми «Готельно-ресторанна справа».

Розробник: доц., к.філос.н. Уляна ХАНАС, доцентка

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри туризму
протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувачка кафедри проф., д.геогр.н. Ганна МАШКА

Схвалено науково-методичною комісією факультету туризму та міжнародних комунікацій
протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії проф., д. геогр.н. Ганна МАШКА

© Уляна ХАНАС, 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

**1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ**

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма Навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 год аудиторних – 36 год самостійної роботи здобувача – 54 год	2-й	2-й
	Лекції:	
	20 год	12 год
	Практичні (семінарські):	
	16 год	-
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:-	
	-	-
Форма підсумкового контролю: комплексна	Самостійна робота:	
	54 год	78 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності

Метою вивчення навчальної дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» (ОК 1) є узагальнення накопичених знань у галузі гуманітаристики й сфери гостинності, створення цілісної уяви про сферу гостинності як соціоекономічний та культурний феномен, як певну форму суспільного буття, її осмислення та формування у здобувачів загальних та фахових компетентностей світоглядного та методологічного характеру.

Предметом вивчення дисципліни - є філософські, морально-практичні аспекти сфери гостинності, соціально відповідальна дія, суб'єктивна мотивація та орієнтація на «іншого».

Основними завданнями дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності», що забезпечують досягнення мети та формування програмних результатів навчання є наступні:

- ✓ визначити сутність та систематизувати наукові підходи до розуміння феномену гостинності;
- ✓ з'ясувати генезу та еволюцію філософського концепту сфери гостинності;
- ✓ розкрити у понятійний спосіб основні смислові значення філософії у сфері гостинності, ознайомити з категоріальним апаратом;
- ✓ осмислити структуру філософського знання у сфері гостинності, його системну архітектуру, органічну узгодженість всіх складових;
- ✓ з'ясувати функції філософського знання в фаховій області, його суспільне «призначення»;
- ✓ окреслити основні характеристики соціальної дії фахівця сфери гостинності;
- ✓ виявити суб'єктивні мотивації, інтереси та цінності характерні для означеної сфери;
- ✓ виявити діалектику зв'язків між теорією та практикою діяльності у сфері гостинності.

Відповідно до освітньої програми «Готельно-ресторанна справа», вивчення дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» (ОК 1) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

- ✓ ІК здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру готельно-ресторанної справи.

Загальні компетентності(ЗК)

- ✓ ЗК 1. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
- ✓ ЗК 4. Здатність працювати в команді
- ✓ ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ✓ ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті
- ✓ ФК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій, використовувати міждисциплінарні дослідження аналізу стану розвитку глобальних та локальних ринків готельних та ресторанних послуг для розв'язання складних задач розвитку готельного і ресторанного бізнесу

ФК10. Здатність застосовувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності»

Оскільки вивчення дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» передбачено в 1 семестрі першого року навчання то передумов не має, але деякі теми взаємодоповнюються з темами інших дисциплін, які вивчаються в цьому семестрі.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Готельно-ресторанна справа», вивчення навчальної дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері готельно-ресторанного бізнесу	ПРН 2
Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані, систематизувати й упорядковувати інформацію для вирішення комплексних задач професійної діяльності	ПРН 6
Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій та видів послуг (продукції) в сфері готельно-ресторанного бізнесу та в ширших мультидисциплінарних контекстах	ПРН 11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати суть загальнометодологічного підґрунтя теорії гостинності, категорійно-понятійний апарат осмислення сфери гостинності для чіткого, логічного оперування фаховою інформацією, формулювання завдань і стратегій, здійснення комунікацій	ПРН 2
Аналізувати інтереси, потреби, мотивацію та цінності споживачів та фахівців сфери гостинності	ПРН 2
Оцінювати екзистенційно-особистісну, аксіологічну, емоційно-психологічну складову особистості, що подорожує та використовує для створення нових концептів інноваційних форм обслуговування	ПРН 6
Розуміти гуманістичні, людиновимірні принципи побудови сфери гостинності в полікультурному середовищі	ПРН 6
Виокремлювати особливості Іншого соціокультурного середовища та діяти в ньому	ПРН 6
Знати культурологічні характеристики індустрії гостинності та вміти використовувати їх у професійній діяльності, підвищення якості обслуговування	ПРН 6

Оцінювати сучасну соціокультурну модель на різних рівнях її організації та використовувати ці знання, як концепт, для створення власної моделі бізнесу	ПРН 11
Аналізувати та критично інтерпретувати ключові філософські концепції гостинності (безбар'єрний простір, феноменологію простору та досвіду гостя, естетика сервісного середовища) і застосовувати їх для обґрунтованої оцінки та вдосконалення сервісних процесів у готельно-ресторанному бізнесі, включно з етичним аудитом практик взаємодії з гостями та працівниками	ПРН11
Розробляти та обґрунтовувати інноваційні рішення для актуальних проблем індустрії гостинності шляхом інтеграції філософських теорій з мультидисциплінарними підходами (менеджмент, дизайн сервісів, технології, сталий розвиток), зокрема пропонувати концепції нових послуг/технологій або прототипи сервісних сценаріїв із чітко визначеними етичними, соціальними та екологічними параметрами впливу.	ПРН11

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен; тести; проєкти; реферати, есе; презентації; доповіді тощо, які застосовуються під час опанування здобувачами навчальної дисципліни.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» передбачене застосування як академічних, традиційних, так і проблемно-орієнтованих, інноваційних інтерактивних навчальних технологій. А у процесі виконання здобувачем самостійної роботи, перевага надається ініціативному самонавчанню, що дозволяє магістру в межах загальних тем обирати і досліджувати проблемні питання за інтересами.

Академічні технології, більшої мірою, застосовуються на лекційних заняттях. При викладанні дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» застосовувалися також інноваційні та інтерактивні форми занять: проблемна лекція, лекція-конференція, семінар-дискусія, семінарські заняття на яких магістри захищали підготовлені презентації, відеоролики тощо.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: комплексна

Форма модульного контролю: письмова (тестування)

Форма підсумкового семестрового контролю: комплексна

Перевірка рівня навчальних досягнень здобувачів з дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» здійснюється на основі результатів **модульних та підсумкового (екзамен) контролів.**

Для оцінювання знань здобувачів будуть використані наступні групи форми контролю:

1. Усний контроль (відповідь здобувача на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; захист презентації або проєктів).
2. Письмовий контроль (виконання тестових завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал змістових модулів 1-2 (теми 1-5), а МК№2 відповідно змістового модуля 3 (теми 6-10), таблиця 2. У цій таблиці наведено також максимальну кількість балів з кожної теми, яку може отримати здобувач. Після проведення останнього заняття за кожним модулем, відповідно до розкладу, проводиться модульна контрольна робота.

Поточний контроль знань здійснюється за такими складовими: перевірка знань здобувача на семінарських заняттях, контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи. Кожен вид навчальної роботи здобувача оцінюється певною кількістю балів відповідно до нижче наведених *основних критеріїв*. Сумарна кількість балів за кожен вид навчальної діяльності наведена в таблиці 1.

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння аргументувати власну позицію;
- виконання практичних завдань;
- контрольні тестування;
- підготовка рефератів та їх захист;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка презентації та її захист;
- підготовка проєкту та його захист тощо.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 60 балів.

Таблиця 1

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	24	4	24
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	4	16	4	16
Реферат / усна доповідь	1	5		
Презентація	1	10	1	5
Есе	1	5	1	5
Підготовка і захист проєкту			1	10
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом		100		100

Модульне контрольне оцінювання (МКО) проводиться в письмовій формі. Завдання для МКО включає два теоретичні питання (кожне оцінюється тах 15 балів) і двадцять тестових завдань (тах 20 балів). **Максимальна кількість балів за МКО – 40.**

Сумарна кількість балів модульного контролю визначається як середнє арифметичне балів за два модулі і складає максимум 100 (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання та індивідуальна робота						Сума
Модуль 1						
Поточне оцінювання						50
T1 6 б.	T2 8 б.	T3 9 б.	T4 9 б.	T5 9 б.	T6 9 б.	
Модульне контрольне оцінювання №1						50
Разом за модуль 1						100
Модуль 2						
Поточне оцінювання						50
T7 12 б.	T8 12 б.	T9 10 б.	T10 8 б.	T11 8 б.		
Модульне контрольне оцінювання №2						50
Разом за модуль 2						100
Модульний контроль						100
Підсумкове оцінювання (екзамен)						100

Допуск здобувача до підсумкового контролю знань здійснюється відповідно до діючих в університеті вище зазначених положень.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться у відповідності розкладу заліково-екзаменаційної сесії, в комплексній (або усній) формі.

Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним цією робочою навчальною програмою у повному обсязі. До екзаменаційного білету включено три теоретичні питання.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Бали, отримані здобувачем конвертуються в підсумкову оцінку з дисципліни у відповідності до шкали оцінювання (таблиця 3).

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (вичерпність, чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння оперувати фаховою інформацією, і насамперед визначеною обсягом програми цієї навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- здатність формулювати власні аналітичні висновки та оцінки різних аспектів предмету вивчення цієї дисципліни.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методологічні основи сфери гостинності

Тема 1. Філософське осмислення гостинності як соціоекономічного та культурного феномену

Філософські категорії і поняття, що складають теоретичну основу рефлексії рекреації, туризму і гостинності. Аспекти осмислення гостинності: онтологічний, філософсько-методологічний, аксіологічний, екзистенційний, культурологічний, праксеологічний, соціально-діяльнісний тощо. Концепт гостинності.

Суть філософського загальнометодологічного й світоглядного підґрунтя теорії гостинності, взаємозв'язок з іншими соціогуманітарними профільними дисциплінами.

Світоглядні характеристики «людини, що подорожує» (homo viator). Трансформація та збагачення світоглядних уявлень особистості, її ціннісних орієнтацій під впливом «зустрічі» з Іншими соціокультурними середовищем. Світосприйняття та світоставлення суб'єктів, їхній функціональний прояв.

Тема 2. Феномен і концепт гостинності та його генеза в історико-філософській літературі

Феномен подорожей в стародавню епоху та їх філософське осмислення античними мислителями. Подорожування, мандри, гостинність як невіддільна складова культурного життя античного світу. Перші спроби осмислення подорожей у давньогрецькій міфології. Подорожі античних мудреців і мислителів як один із способів пізнання світу та навчання. Особливості подорожей античного світу.

Подорожі як форма здобуття освіти та подолання замкненості життя спільнот в епоху Середньовіччя та Нового Часу.

Епоха Середньовіччя - епоха роздробленості та замкненості зовнішнього та внутрішнього світів. Особливості мандрів та гостинності в епоху середньовіччя, зміна їх філософських смислів у порівнянні з добою античності. Зародження паломництва, поява нових суб'єктів подорожей та їх інтерпретація у теологічних вченнях Св. Августина і Фоми Аквінського.

Полікультурний характер гостинності в добу Нового часу. Есе Ф. Бекона «Про подорожі». Подорожі як організована форма здобуття освіти в Новому Часі.

Мотиви подорожей і характеристики гостинності в нову епоху та їх осмислення через прагматизм, реалізм, культурологію.

Гостинність - об'єкт міждисциплінарних досліджень на межі XIX-XX століть. Екзистенціалізм і звернення до феномена гостинності. Мотиви туристичних подорожей в екзистенціалізмі Ж.-П. Сартра.

Змістовий модуль 2 Антропологічні виміри сфери гостинності

Тема 3. Екзистенційно-особистісні переживання людини

Світоглядні орієнтації людини. Багатоаспектність вимірів особистості «Homo viator». Потреби, інтереси, цінності та ідеали в структурі мотивації людини, що подорожує. Співвідношення потреб, інтересів, мотивацій, цінностей, ідеалів людини в контексті феномена гостинності.

Екзистенційний вимір гостинності: що означає «бути гостем» і «бути господарем» у життєвому досвіді людини. Особистісне значення гостинності: як гостинність впливає на почуття безпеки, довіри, приналежності.

Гостинність як подолання самотності та відчуження. Феномен прийняття Іншого (за Е. Левінасом, Ж.-П. Сартром, М. Бубером) у контексті гостинності. Емоційно-психологічні переживання гостя. Переживання господаря. Амбівалентність гостинності: співіснування щирості й комерційності у сфері гостинності. Переживання автентичності й фальші у сфері гостинності.

Досвід гостинності у різних культурах: порівняння традицій та їхній вплив на особистісні переживання мандрівника.

Гостинність і духовність: паломництво, благодійність, гуманізм. Гостинність як акт свободи і відповідальності.

Подорож як простір самопізнання через досвід гостинності.

Тема 4. Аксиологія сфери гостинності

Поняття цінності: об'єктивне та суб'єктивне значення. Загальноцивілізаційні цінності та ціннісні орієнтири. Класифікація цінностей та їх ієрархія. Цінності й оцінки. Соціокультурний підхід до вивчення цінностей. Теорія Ш.Шварца.

Цінності як основа гуманітарної складової моделі гостинності. Взаємозв'язок аксіології та практики гостинності. Етичні та духовні цінності та їх трансформація. Гостинність у структурі пізнання та освоєння загальнолюдських цінностей: вибір, свобода, спілкування, самореалізація, толерантність, справедливість, розуміння. Християнська, ісламська, буддійська традиції гостинності: релігійно-ціннісні виміри.

Цінності як основа соціогуманітарної безпеки. Проблема «ціннісних конфліктів». Безпека у системі фундаментальних життєвих цінностей людини.

Цінності і мотивована діяльність. Якість обслуговування як цінність. Взаємозв'язок матеріальних і нематеріальних цінностей. Репутація, довіра й лояльність клієнтів як ключові економічні цінності. Аксіологічні характеристики корпоративної культури індустрії гостинності. Значення цінностей і мотивів для розвитку індустрії гостинності.

Тема 5. Етика та естетика в сфері гостинності

Основні ідеї та принципи етики. Засаднича ознака людської свідомості – моральна кореляція відносин із іншими людьми. Етика сфери гостинності як різновид прикладної етики. Значення етики для гостинності як соціального явища. Застосування норм етики для розв'язання практичних проблем.

Глобальний етичний кодекс туризму. Моральні вимоги, обмеження, «приборкання» людини в гостинності. Тимчасовість людських зв'язків у гостинності. Проблема відповідальності, її форми. Толерантність як спосіб прийняття Іншого. Філософські аспекти прояву альтруїзму, егоїзму та нарцисизму в «Іншому» середовищі.

Загальноцивілізаційне значення дотримання етичних принципів, норм.

Етикет у сфері гостинності. Особливості етикету. Культура обслуговування.

Основні категорії естетики. Естетичні характеристики та оцінки туристських ресурсів, урбаністичних та природних ландшафтів. Гармонія, гармонійні канони сприйняття. Сфера гостинності як чинник формування естетичних смаків. Естетичні особливості готельного та ресторанного сервісу. Естетика, імідж, дрес-код. Значення естетики для гостинності.

Феномен гламуру. Філософія сучасної візуалізації. Фотографія як спосіб переживання події. Селфоманія.

Змістовий модуль 3 Комунікативні та соціально-праксеологічні аспекти гостинності

Тема 6. Особливості комунікаційного процесу

Інформування, спілкування, соціокультурна взаємодія: сутнісні ознаки та особливості в сфері гостинності. Види комунікацій: вербальні, невербальні, візуальні. Етапи комунікаційного процесу та умови його ефективності.

Бар'єри у комунікації: психологічні, соціокультурні, мовні, технічні. Роль емоцій і невербальної поведінки у спілкуванні.

Комунікація й взаємодія соціумів, культур у гостинності. Внутрішня комунікація особистості. Міжособистісна комунікація: особливості діалогу, активне слухання, емпатія. Особливості внутрішньогрупової комунікації в туристичній групі та корпоративної

комунікації. Міжкультурна комунікація як чинник трансформації особистісних аспектів власної культурної комунікації.

Специфіка комунікацій у сфері гостинності: етикет, стандарти обслуговування, клієнтоорієнтованість. Комунікаційна культура фахівця сфери гостинності: вимоги, компетентності, навички.

Цифрові комунікації: використання соціальних мереж, месенджерів, чат-ботів у взаємодії з клієнтами.

Конфлікти у комунікації: причини виникнення, стратегії та технології врегулювання. Маніпуляції та етика в комунікаційному процесі.

Тренди розвитку комунікацій у XXI ст.: персоналізація, інтерактивність, емоційний маркетинг.

Тема 7. Кроскультурні та міжкультурні взаємодії в сфері гостинності. Синергія культур

Поняття: «культура», «світова культура», «цивілізація». Акультурація. Теорія культурних кіл Ф. Гребнера. Концепція «діалогу» культур Бахтіна. Культурологічна концепція Біблера. Теорія культурних вимірів Хофстеде. Модель Гелла.

Рівні взаємодії культурних традицій. Базовий психологічний рівень «свій» - «чужий». Ментальність як формоутворююча ознака етнокультури. Розкодування нових культурно-соціальних смислів у гостинності. Міжнародні туристичні організації в системі культурно-комунікативних зв'язків. Гостинність як чинник взаємодії і взаємозбагачення культур цивілізацій і народів.

Вплив міжцивілізаційних та етнокультурних конфліктів на сферу гостинності та кроскультурні комунікації. Конфлікти стереотипів, конфлікти ідей і конфлікти дій. Інструменти усунення конфліктів.

Соціальна синергетика як метод аналізу суспільних явищ.. Сфера гостинності як чинник глобалізаційних процесів сучасності. Значення гостинності для соціуму в глобальному просторі та для соціальних суб'єктів зокрема.

Експлікація елементів міжкультурних та між цивілізаційних комунікацій у власний соціокультурний простір. Реінтерпретація сприйнятих запозичень.

Економічна, політична, наукова, торговельна, правова, чуттєво-емоційна та світоглядно-сміслова складова сучасної соціокультурної моделі, її генеза.

Тема 8. Соціологічні та праксеологічні аспекти гостинності

Гостинність як соціальний інститут. Соціально-філософські, просторові та темпоральні особливості гостинності. Соціальні функції та завдання гостинності як сфери господарської діяльності. Соціальні фактори, що визначають функціонування та розвиток сфери гостинності. Реалізація у сфері гостинності міжнародного економічного співробітництва, розв'язання соціальних та політичних проблем.

Гостинність у соціальній стратифікації. Гостинність як форма престижу, символічного капіталу (за П. Бурдьє)

Гостинність у контексті глобалізації. Вплив туризму, міграцій, мультикультурності на соціальні моделі гостинності. Трансформація традиційних форм прийому гостей. Символіка ролей у сфері гостинності. Соціальні очікування і норми поведінки.

Особливості гостинності в умовах соціальної різноманітності. Соціальні конфлікти та проблеми у сфері гостинності. Способи врегулювання та соціальна адаптація. Соціокультурні, гендерні, вікові особливості прийому гостей. Урахування релігійних та етнічних традицій у сфері гостинності.

Гостинність і безбар'єрний простір. Поняття універсального дизайну та доступності. Соціологічний вимір інклюзивної гостинності: забезпечення рівних можливостей для всіх. Праксеологічні підходи до організації безбар'єрного сервісу: мінімізація зусиль, ефективність, комфорт для клієнтів із різними потребами. Приклади світових і українських практик безбар'єрного простору у туризмі та готельно-ресторанній сфері.

Праксеологія як наука про ефективність дії, її значення для сфери гостинності. Праксеологічний підхід у дослідженні гостинності. Виявлення оптимальних моделей дії в сервісній сфері. Стандартизація та оптимізація у сфері гостинності. Праксеологічні принципи: економія зусиль, уникнення помилок, ефективність. Впровадження стандартів обслуговування як результат праксеологічного аналізу.

Практичні аспекти управління гостинністю. Планування, контроль, оцінка результативності взаємодії з гостями. □ Використання праксеологічних підходів у підготовці персоналу.

Поєднання соціологічних та праксеологічних підходів. Тенденції розвитку: соціальні інновації (sharing economy, цифровізація) та праксеологічні виклики (баланс між автоматизацією та «живим» спілкуванням).

Тема 9. Екологізація сфери гостинності. Проблема використання навколишнього середовища

Гостинність як різновид цивілізованої екологічної діяльності, як сфера, що сприяє збереженню природи, формуванню екологічної культури у локальному та глобальному вимірах.

Проблема екологічної кризи у взаємовідносинах людини із середовищем проживання в XXI столітті. «Екологічність» і «неекологічність» сфери гостинності. Частка індустрії гостинності в структурі глобальних викидів (ресторани, готелі, подієвий сервіс, круїзи тощо). Відмінності екологічний профіль міського, курортного та МІСЕ-готелю. «Перевикористання довкілля» у контексті гостинності: перенавантаження водних, енергетичних, земельних ресурсів; тиск на біорізноманіття.

Вимірювання впливу на середовище: методи, стандарти, метрики. Організація базової інвентаризації. Енергетика: ефективність і перехід на відновлювальні джерела енергії. Значення ВДЕ для індустрії гостинності. Основні втрати енергії в сфері гостинності.

Управління ресурсами: вода, харчування, матеріали. Одноразові, багаторазові та переробні альтернативні матеріали. Екомаркування.

Відходи: циклічна економіка в гостинності. Структура відходів. Сортування. Органіка і фудвейт. Закупівлі за принципами циклічності. КРІ відходів.

Біорізноманіття та землекористування. Ландшафтний дизайн. Екомаршрути. Компенсаційні заходи.

Економіка сталого господарювання. Стратегії впровадження: сертифікації, партнерства, технології, цифрові інструменти. Проблеми екологізації гостинності, типові бар'єри та шляхи їх подолання. Регуляторні аспекти та норми. Майбутні тренди: зелені ХВАК, геотермальні рішення, безводні пральні, лабораторні продукти харчування. Кліматичні ризики та адаптація.

Тема 10. Підготовка фахівців для сфери обслуговування. Особливості сучасного освітнього процесу

Підготовка кадрів в галузі знань сфера обслуговування. Нормативно-правове регулювання в сфері освіти. Національна рамка кваліфікацій. Стандарти вищої освіти. Освітня програма.

Загальні положення організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. Форми організації освітнього процесу. Лекція її основні функції та складові. Семінарське заняття як форма організації навчання. Види семінарів. Методика проведення різних видів семінарів. Специфіка практичних занять. Самостійна робота здобувачів.

Сучасні методи, методики та технології навчання у ЗВО. Умови оптимального вибору методів навчання. Інтерактивне навчання. Можливості ТЗН, комп'ютерної та цифрової техніки як засобів навчання у ЗВО.

Дистанційна система освіти. Технологія дистанційного навчання. Дуальна освіта.

Засоби діагностики результатів навчання здобувача вищої освіти.

6.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		с	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи сфери гостинності						
Тема 1. Філософське осмислення гостинності як соціоекономічного та культурного феномену	10	2	2			6
Тема 2. Феномен і концепт гостинності та його генеза в історико-філософській літературі	10	2				8
Разом за змістовим модулем 1	20	4	2			14
Змістовий модуль 2. Антропологічні виміри сфери гостинності						
Тема 3. Екзистенційно-особистісні переживання людини	11	2	2			7
Тема 4. Аксиологія сфери гостинності	10	2	2			6
Тема 5. Етика та естетика в сфері гостинності	11	2	2			7
Разом за змістовим модулем 2	32	6	6			20
Змістовий модуль 3. Комунікативні та соціально-праксеологічні аспекти гостинності						
Тема 6. Особливості комунікаційного процесу	8	2	2			4
Тема 7. Кроскультурні та міжкультурні взаємодії в сфері гостинності. Синергія культур	8	2	2			4
Тема 8. Соціологічні та праксеологічні аспекти гостинності	7	2	2			4
Тема 9. Екологізація сфери гостинності. Проблема використання навколишнього середовища	7	2	2			4
Тема 10. Підготовка фахівців для сфери гостинності. Особливості сучасного освітнього процесу	8	2				4
Разом за змістовим модулем 3	38	10	8			20
Усього годин	90	20	16			54

6.3. Темі практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Осмислення гостинності як соціоекономічного та культурного феномену	2

2	Гуманістична криза ХХІ століття. Аксиологічна характеристика гостинності	2
3	Потреби, інтереси, цінності та ідеали в структурі мотивації людини	2
4	Етичні та естетичні виміри сфери гостинності	2
5	Особливості комунікації в сфері гостинності	2
6	Синергія культур. Міжкультурна та кроскультурна взаємодії	2
7	Соціологічні та праксеологічні аспекти гостинності	2
8	Екологізація сфери гостинності	2
	Всього годин	16

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Осмилення гостинності як соціоекономічного та соціокультурного феномену	2
3	Феномен і концепт гостинності та їх генеза в історико-філософській літературі	3
3	Есе Ф. Бекона "Про подорожі"	1
4	Гуманістичний вимір сфери гостинності	2
5	Герменевтичний потенціал туристичної діяльності	2
6	Екзистенціальна сутність гостинності	2
7	Потреби, інтереси, цінності та ідеали в структурі мотивації людини у сфері гостинності, їх співвідношення	2
8	Праця Габрієля Марселя «Homo viator»	2
9	Сприйняття, осягнення, витлумачення та реінтерпретація цінностей іншої матеріальної та духовної культури, іншого соціокультурного середовища	2
10	Розшифрування смислів та розкодування символів інших культур, прилучення до інваріантних загальнолюдських смислів та зальноцивілізаційних цінностей	2
11	Суть концепту «Безбар'єрний простір»	3
12	Аксиологічні виміри гостинності	2
13	Професійна етика в гостинності	3
14	Естетичні аспекти сервісного середовища	3
15	Особливості комунікативного процесу в сфері гостинності	2
16	Мовний бар'єр. Психологічні складові комунікативного бар'єру	2
17	Кроскультурні комунікації та форми взаємодії етнокультурних спільнот	2
18	Теорія культурних вимірів Хофстеде. Модель Гелла.	2
19	Етичні та духовні основи гостинності в релігійних традиціях світу	2
20	Приклади світових і українських практик безбар'єрного простору у туризмі та готельно-ресторанній сфері.	2
21	Трансформація традиційних форм прийому гостей.	2
22	Ювал Ной Харарі «Людина розумна», «Homo deus»	2
23	Характер впливу індустрії гостинності на природне середовище. Урбанізм і природне середовище	2
24	Екологічна криза ХХІ ст. Проблема збереження і раціонального використання навколишнього середовища	2
25	Загальні положення організації освітнього процесу в закладах вищої	1

	освіти. <u>Форми організації освітнього процесу</u>	
26	Інноваційні педагогічні технології активізації навчання. Інтерактивне навчання. Інші сучасні методи і технології навчання	2
	Разом	54

Самостійна робота є основним способом засвоєння здобувачем навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Час, відведений для самостійної роботи здобувача, становить 54 години і в навчальну та індивідуальну роботу викладача не обліковується.

Самостійна робота здобувачів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, першоджерелами, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-методичними матеріалами, зокрема розміщеними на сайті системи електронного навчання Moodle тощо.

6.5. Індивідуальні завдання

У межах навчальної дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності» індивідуальна робота здобувача є *варіативною* і включає *наступні завдання*:

1. підготовка усної доповіді із теми за заданим планом або планом, який здобувач розробив самостійно чи з окремого проблемного питання;
2. презентація або реферат з окремої теми, питання чи вузької проблематики, яку здобувач узгоджує з викладачем;
3. написання есе;
4. підготовка проєкту.

Теми індивідуальних завдань з дисципліни «Актуальні філософські проблеми в сфері гостинності»

Реферати/ презентації

1. Когнітивні фактори зміни світогляду подорожуючого.
2. Фундаментальні відкриття Стародавнього світу, які змінювали історію.
3. Великі географічні відкриття епохи Відродження та їх вплив на цивілізаційні концепти.
4. Особливості ціннісно-мотиваційної діяльності у сфері гостинності.
5. Гуманістична основа сфері гостинності.
6. Характеристики мовного бар'єру.
7. Міжмовний бар'єр.
8. Психологічні складові комунікативного бар'єру.
9. Неформальні комунікації в сфері гостинності.
10. Методи та форми комунікативного аналізу.
11. Сфера гостинності як чинник формування естетичних смаків.
12. Проблема цінностей у сучасному світі.
13. Паломництво, релігійні цінності та гостинність.
14. Сучасний стан розвитку практичної етики як науки.
15. Сучасні соціокультурні орієнтири гостинності.
16. Міжкультурні аспекти гостинності.

17. Екзистенційна суперечливість сучасної людини і її прояви у сфері гостинності.
18. Фотографія як спосіб переживання події
19. Селфоманія як прояви сучасного нарцисизму
20. Естетичні та етичні виміри гостинності
21. Феномен гламуру і гостинність
22. Філософські аспекти прояву альтруїзму, егоїзму та нарцисизму в «Іншому» середовищі
23. Гейміфікація як форма дозвілевої діяльності в сфері гостинності
24. Толерантність як спосіб прийняття іншого соціокультурного середовища
25. Соціальні аспекти в гостинності
26. Система підготовки кадрів для сфери гостинності
27. Класифікатор професій
28. Проблемне навчання
29. Метод проектів
30. Ігрові технології у вищій школі
31. Варіативність підходів до оцінювання знань здобувачів
32. Сутність педагогічної інноватики, когнітивна та комунікаційна складова

Розкрити функції гостинності чи ознаки подорожі в одній із тем есе

Есе

1. Прибулець, який оселився у вас, нехай буде для вас те саме, що тубілець ваш; люби його, як себе; тому що і ви були прибульцями в землі Єгипетській» (Лев. 19:34).
2. Будьте гостинні до подорожніх» (Рим. 12:13).
3. «Гість ніколи не забуде господаря, який його тепло прийняв» Гомер
4. «Тільки про дві речі ми будемо шкодувати на смертному одрі – що мало любили і мало подорожували» Марк Твен
5. «Ніщо так не відкриває очі на світ і не розширює кругозір, як подорожі» Терон Ш.
6. «Подорож як сама велика наука і серйозна наука допомагає нам знову знайти себе» Камю А.
7. «Світ - це книга. І хто не подорожував по ньому – прочитав у ній тільки одну сторінку» Св. Августин
8. «У чужій країні мандрівник – мішок із грошима, який всі норовлять скоріше спорожнити» Віктор Марі Гюго
9. «Пізнання країн світу – прикраса і їжа людського розуму» Леонардо да Вінчі

**7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

ПК (Intel Pentium 3,2 GHz/1GB/ 160GB/ Монітор 15» TFT), проектор EPSON EB-S6.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Абрамов В. В. Конспект лекцій з дисципліни «Туризмологія» (для магістрів спеціальності 8.14010301 – Туризмознавство) / В. В. Абрамов; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 71 с.
2. Банєва О. І. Основи гостинності. Конспект лекцій. Миколаївський національний аграрний університет, 2025. 54 с.
3. Горожанкіна Н. А. Практикум до вивчення курсу «Туризмологія» [Текст] / Н. А. Горожанкіна. Дніпропетровськ: «Нова Ідеологія», 2014. 61 с.
4. Кручек О. А. Основи туризмології : навчальний посібник / О. А. Кручек, С. Ф. Соляник, О. В. Парубець, С. І. Гордієнко. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 234 с.
5. Лук'янова Л. Г. Освіта в туризмі: навч.-метод. посіб. К.: Вища шк., 2008. 719 с.
6. Лукашевич М. П. Соціологія туризму: курс лекцій / М. П. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор. Передм. В. К. Федорченко. Ужгород: Мистецька лінія, 2008. 340 с.
7. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). К.: Альтерпрес, 2002. 430 с. (Теоретико-методологічні основи дослідження туризму. С.7-114).
8. Любіцева О. О., Бабарицька В. К. Туризмознавство: вступ до фаху: Підручник. К.: Київський університет, 2008. 450 с.
9. Мальська М. П. Економіка туризму: теорія та практика [текст] : підручник. / М. П. Мальська, М. Й. Рутинський, С. В. Білоус, Н. Л. Мандюк. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 544 с.
10. Машир Н. П., Пасюк А. П. Ресторанний сервіс та секрети гостинності. Навчальний посібник. К. : Кондор, 2023. 396 с.
11. Пазенок В. С. та ін. Туризмологія (теорія туризму): навч.-метод. посіб. зі спецкурсу / В. С. Пазенок, В. К. Федорченко, О. А. Кручек, І. М. Мініч. К.: КУТЕП, 2010. 70 с.
12. Паска М. Формування професійних компетентностей магістрів спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» / Марія Паска // Маркетинг ХХІ століття: виклики змін : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю заснування кафедри маркетингу і комерційної діяльності ХДУТ / редкол. О. Черевко. Харків, 2020. С. 263–265.
13. Практика сучасного туризму: соціальна та економічна ефективність / Матеріали міжнародної конференції. К., 2009. С. 215-240.
14. Смолій В. А. та ін. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / за заг. ред. В. К. Федорченка. К.: Слово, 2006. 372 с.
15. Сокол Т. Г. Основи туризмознавства: Навчальний посібник. К.: Ред. Лайн, 1999. 77 с.
16. Таранов С., Покотило К. Філософські мандри. Антологія текстів з історії філософії / С. Таранов, К. Покотило Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Pokotylo_Kostiantyn/Filosofski_mandry_Antolohiia_teksti_v_z_istorii_filosofii
17. Теоретичні основи туризмології. Навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. К.: Ніка-Центр, 2005. 316 с.
18. Технологія гостинності : навчальний посібник. Укладачі: Соколовський В.А., Щоголева І.В. Кропивницький: Вид-во ЛАНАУ, 2023. 353 с.

19. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Т. І. Ткаченко. 2-ге вид., випр. та доповн. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 463 с.
20. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко. В. С. Пазенок. та ін. Київ: Академія, 2013. 368 с.
21. Туристичний бізнес: теорія та практика. Підручник. 2-вид. перероб. та доп. / М. П. Мальська, В. В. Худо. К.: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
22. Федорченко В. К. та ін. Педагогіка туризму / В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник, Г. Р. Цехмістрова. К. : Видавничий дім «Слово», 2004. 296 с.
23. Федорченко В. К., Дьорова Т. А. Історія туризму в Україні: навч. посіб. К.: Вища шк., 2008. 195 с.
24. Філософія туризму: Навчальний посібник /За ред. В.К.Федорченка, В.С.Пазенка. – К., 2004. – 268 с.
25. Філософські нариси туризму: Наук-навч. вид. /За ред. докт. філос. наук, професора, члена кореспондента НАН України Пазенка В.С. – К., 2005. – 328 с.
26. Turystyka / red. nauk. Włodzimierz Kurek. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. 542 s.
27. Turystyka w naukach humanistycznych / red. nauk. Ryszard Winiarski. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. 178 s.

Допоміжна література

1. Вівсюк І. О., Терещук О. С., Лук'янець А. В. Основні складові гостинності у готельно-ресторанній сфері. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. Вип. 16. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-12-01> .
2. Горб К. М., Корнєєв М. В., Кучер М. М. Гостинність в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі: загальні засади досліджень та особливості підготовки фахівців. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2024. № 1 (85). С. 111-119.
3. Горб К. М., Корнєєв М. В., Кучер М. М. Система зовнішньої та внутрішньої безпеки у сфері туризму та гостинності. (2024).
4. Гузар У., Голод А., Паска М., Феленчак Ю., Федоришина Л. Становлення індустрії гостинності як чинника підвищення конкурентоспроможності національної економіки. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 3 (44). С. 208–215. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3596>.
5. Джинджоян В.В. Інноваційні технології в туризмі та гостинності: навч. посіб. / В.В. Джинджоян, Т.В.Тесленко, К.М. Горб. К.: Видав. «Каравела», 2022. 340 с.
6. Дишкантюк, О. В. Теоретичні основи функціонування індустрії гостинності. *Економіка: реалії часу*. 2015. Вип. 6. С. 22.
7. Капліна Тетяна, Капліна Анна, Куц Лариса Індустрія гостинності України: тенденції розвитку. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва* . 2021. Вип.17. С. 116-127.
8. Мартієнко, А. І., Дишкантюк О. В. Сутність гостинності як економічної категорії. *Економіка: реалії часу*. 2017 Вип. 2. С. 30.
9. Основні види послуг, їх характеристика та класифікація. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://toplutsk.com/articles-article_1604.html.

10. Пандяк І. Феномен індустрії гостинності: дефініція поняття, основні підходи, структура / І. Пандяк // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2016. Вип. 50. С. 277-285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Geograf_2016_50_28.
11. Полотай Б. Я. Розвиток корпоративної культури в індустрії гостинності / *Підприємництво і торгівля*. 2016. Вип. 20. С. 32-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Torg_2016_20_9.
12. Савченко Т., Ніколюк О., Нікітчина Т. (2021). Ефективність системи бізнес-комунікацій закладів гостинності. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. Вип. 10. С. 84-91. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.10.12>
13. Табенська, О. І. Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності. *Інтелект XXI*. 2022. № 2. С. 51-56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-2.10> .
14. Терешкін, О. Г., Дуб В. В., Горелков Д. В. Еко-дизайн та сучасні ресурсозберігаючі технології в закладах гостинності. *Таврійський науковий вісник. Серія: Технічні науки*. 2023. № 2. С. 256–264.
15. Фостолович В., Гуртовий Ю., Фостолович Р. (2024). Комунікаційні процеси в підприємств сфери гостинності за умов цифрових трансформацій . *Економіка та суспільство*, (61). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-58>.
16. Sousa A.E., Cardoso P., Dias F. The Use of Artificial Intelligence Systems in Tourism and Hospitality: The Tourists' Perspective. *Administrative Sciences*. 2024; 14(8). URL: <https://www.mdpi.com/2076-3387/14/8/165#B1-admsci-14-00165> .

8.2 Інформаційні ресурси інтернет

1. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
2. Все про туризм: туристична бібліотека <http://tourlib.net/>
3. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації <http://www2.unwto.org/>
4. Державна служба статистики України http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tur.htm

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
_____ (підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
_____ (підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).

(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
_____ (підпис) (Прізвище ініціали)